

Received	Reviewed	Published	Doi Number
13.05.2020	01.06.2020	20.06.2020	10.29228/ijlet.43559

Teaching Idioms by Textualization in Teaching Turkish as a Foreign Language: C1 Level¹

Salih GÜLERER² & Ahmet GÜREL³

ABSTRACT

Idioms are among the important cultural elements and values that make up the vocabulary of Turkish. It has been observed that foreign students have difficulty in learning the idioms in Turkish, which is one of the richest languages in the world in terms of stereotypes, but the issue of how idioms should be presented to students has been neglected. Considering that language teaching is also culture teaching, teaching idioms is important in teaching Turkish as a foreign language. In this study, it is to determine whether C1 level students who learn Turkish as a foreign language learn idioms with stories or only literally. The action research pattern of qualitative research was used as a method. For this purpose, 30 C1 level students; 15 of them were divided into two as experiment and 15 as control group and 20 idioms chosen for these students were applied as pretest and posttest. Data obtained from the resulting results; It was analyzed in terms of variables such as gender and country and presented in a table. The data obtained as a result of the study were compared with previous studies. It was observed that the gender factor did not show a significant difference in learning, and the pre-test and post-test changes of the students are shown in the table. As a result, it has been seen that teaching idioms with their stories is more effective than teaching them only with their meaning.

Key Words: Teaching Turkish to foreigners, idiom, story, culture.

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Deyimlerin Metinleştirilerek Öğretimi: C1 Seviyesi*

ÖZET

Deyimler, Türkçenin söz varlığını oluşturan önemli kültür öğelerinden ve değerlerindedir. Yabancı uyruklu öğrencilerin, kalıp sözler bakımından dünyadaki en zengin dillerden biri olan Türkçede yer alan deyimlerin öğreniminde zorlandığı görülmüş fakat deyimlerin öğrencilere nasıl sunulması gerektiği konusu ihmal edilmiştir. Dil öğretimin aynı zamanda kültür öğretimi olduğunu da göz önünde bulundurduğumuzda, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde deyim öğretimi önem arz etmektedir. Bu çalışmada yabancı dil olarak Türkçe öğrenen C1 seviyesi öğrencilerinin, deyimleri hikâyeli olarak mı yoksa sadece anlamıyla mı daha etkili öğrendiğini tespit etmektir. Yöntem olarak nitel araştırmanın eylem araştırması deseni kullanılmıştır. Bu amaç doğrultusunda 30 tane C1 seviyesi öğrencileri; 15'i deney 15'i kontrol grubu olmak üzere ikiye ayrılmış ve bu öğrencilere seçilen 20 deyim öntest ve sontest olarak uygulanmıştır. Ortaya çıkan sonuçlardan elde edilen veriler; cinsiyet, ülke gibi değişkenler açısından analiz edilmiş ve tablo halinde sunulmuştur. Çalışma sonucunda elde edilen veriler önceki çalışmalarla karşılaştırılmıştır. Cinsiyet faktörünün öğrenmede anlamlı bir fark göstermediği görülmüş, öğrencilerin her bir deyimle ilgili öntest ile sontest değişimleri tabloda gösterilmiştir. Sonuç olarak deyimlerin hikâyeleri ile öğretilmesinin sadece anlamı ile öğretilmesine göre daha etkili olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Yabancılar Türkçe öğretimi, deyim, hikâye, kültür.

¹ Bu makale, "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Deyimlerin Metinleştirilerek Öğretimi: C1 Seviyesi" adlı tez çalışmasından hazırlanmıştır.

² Dr. Öğr. Üyesi, Uşak Üniversite, salih.gulerer@usak.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8321-2874

³ Yüksek Lisans Öğrencisi, Uşak Üniversitesi, ahmetgurel15@gmail.com, ORCID: 0000-002-3305-7922

1. Giriş

Bir topluluğun ulus olmasındaki en büyük etken dildir. Dil, insanları diğer canlılardan ayıran önemli bir olgudur. Dil insanın duygu, düşünce ve ihtiyaçlarını karşılamadaki en temel birimdir. Bir toplumun kültürünün oluşmasındaki ana sebep de dildir. Ergin (2019) dil hakkında; *“Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta; kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimaî bir müessesedir.”* demiştir. İnsanların duygu ve düşüncelerini aktarması bakımından da dilin önemi büyüktür. Dilin kurallarını ve o dilde kullanılan kelimelerin anlamlarını bilen kişiler, iletişim bakımından diğer insanlara göre daha avantajlı durumdadır. Bilgi çağındaki dünyamızda eğitim önemli bir güç olarak benimsenmiştir. Dil ise bu güce ulaşmada anahtar durumunda olan önemli bir unsurdur. Bu nedenle, ülkeler dil eğitimine önem vermezlerse kendilerini geleceğe hazırlayamazlar (Güneş, 2018).

Küreselleşen dünyada, insanların birbiriyle olan ilişkilerinin artması sonucu farklı milletten olan kişiler başka toplumların dillerini öğrenme çabasına girmiştir. Göçer (2009) bu hususta günümüzde yabancı dil bilmenin önem kazandığını; insanlar ne iş yaparsa yapsın, mesleklerinde bir veya birden fazla yabancı dil öğrenme ihtiyacı duyduklarını; günümüzde bir yabancı dil bilmenin ayrıcalık olmadığını, herkesin sahip olması gereken bir özellik haline geldiğini söylemiş ve yabancı dil eğitiminin önemindeki artışa da dikkat çekmiştir. İnsanlar birçok sebepten dolayı yabancı dil öğrenmektedir. Barın (1992) bu sebepleri; değişik kültürleri tanımak, iyi bir eğitim almak, dil politikasındaki evrensellik, göçler, turizm ve ticaret vb. gibi unsurlar olarak sıralamıştır. Bir millet farklı bir milletle iletişim kurmak istiyorsa o milletin dilini öğrenmelidir. İnsanlar eski zamanlardan bu zamana kadar ihtiyaçtan dolayı yabancı bir dil öğrenmek zorunda kalmıştır. Yabancı dil öğrenme ihtiyacı çoğunlukla inanç ve ticari etkenlere bağlı olarak meydana çıkmıştır. Başka milletlerin aracılığıyla öğrenilen dini anlayıp gereklerini ifa etmek için o dinin temsilcisi olan milletin dilini öğrenme gereksinimi oluşmuştur. Başka bir milletle ticari ilişki kurmak amacıyla da o milletin dilinin öğrenilmesi önemli görülmüştür (Biçer, 2012). Bu nedenlerden dolayı dünya üzerindeki insanlar farklı ülkedeki insanlarla iletişime geçmiş ve o ülkenin dilini öğrenme gereksinimi duymuştur. Dünya üzerinde çoğu ülke kendi dillerini yabancılara öğretmeyi önemli bir görev olarak görmüş ve kendi dillerinin öğretilmesi için birçok yöntem, teknik üretmiş; sistematik öğretim programları hazırlamış; birçok materyal geliştirerek bu öğretim sürecinin daha verimli hale getirilmesine uğraşmıştır. İnsanların çoğu yıllar boyunca; ders kitabı, sözlük, örgün bir eğitim, iyi bir sınıf olmadan kolaylıkla başarılı bir şekilde yabancı dil öğrenmişlerdir. İnsanların; farklı sebeplerle ve diğer milletlerden insanlarla iletişim kurma amacıyla genellikle disiplinli ve bilimsel bir öğretim olmadan doğal bir ortamda, kendiliğinden yabancı dil öğrendikleri bilinmektedir (Meskill, 2002).

Dünyada yabancı dil öğretim tarihinin belirlenmesine yönelik araştırmalarda M.Ö. 2225'te Akadların Sümerleri ele geçirerek kendilerinden daha gelişmiş bir uygarlık olan Sümerlerin dilini öğrendikleri ve böylece ilk örgün yabancı dil öğretiminin başladığı görülmektedir (Hengirmen,1993). Bu bilgilerden hareketle yabancı dil öğretiminin 4000 yıldan uzun bir süredir var olduğu, o tarihten bugüne birçok kişinin anadili haricinde yabancı dil öğrendiğini söylemek mümkündür. Günümüzde gelişmiş tüm ülkelerin çeşitli gerekçelerle kendi dillerini yabancılara öğretmek için büyük bir uğraş verdiği bilinmektedir. Özellikle gelişmiş ülkelerin dil öğretimi bakımından çok çeşitli yaklaşım ve yöntemler geliştirdiği, bu ülkelerde öğretim konusunda çeşitli araştırmaların yapıldığı, farklı

disiplinlerin bulgularından yararlandığı ve yabancılara kendi dillerini öğretme konusunda da oldukça ileriye gidildiği bilinen bir gerçektir (Varışlıoğlu, 2013).

Türkçe, bin yıllar öncesinde var olan, dünyanın en eski ve zengin dillerinden biridir. Uzun yıllar boyunca var olup gelişen Türkçenin, yabancı millete mensup kişilere öğretimi bakımından geçmiş kendisi kadar uzun değildir. İlk Çağ döneminde ve Orta Çağ'da Türkçenin örgün, sistemli şekilde öğretilip öğretilmesiyle ilgili kesin bilgiler mevcut değildir. Uygur ve Türk İslam devletleri zamanında çeviri çalışmaları yapılmış fakat toplum içindeki grupların dışında dil öğretimi yapıp yapılmadığı kesin bilgilerle kanıtlanmış değildir (Ağar, 2004). Türkçenin öğretilmesi amacıyla yazılan ilk eser Kaşgarlı Mahmut'un *Dîvânü Lugâti't-Türk* (1068-1072) kitabıdır. Bu alanda ilk çalışmayı Kaşgarlı Mahmut'un yaptığı bilinmektedir. Bu eser 900 yıl önce, Türk dilinin varlığını göstermek, Türk dilini savunmak ve öğretmek için yazılmıştır. Kaşgarlı Mahmud'un ana hedefi Türkçeyi öğretmeye yönelik materyaller ortaya koymaktır (Boylu, 2014). *Dîvânü Lugâti't-Türk*, Türkçeden Arapçaya ansiklopedik yapıda bir sözlüktür. Kaşgarlı Mahmut, kitabının giriş bölümünde Türk leksikografyası ve diyalektolojisinin prensipleri, Türk dil bilgisi, diyalekt gruplarının coğrafik konumları hakkında açıklamalar yapmış, ardından bir dünya haritası koymuştur (Yıldırım & Çifci, 2012). Ayrıca bu eserde atasözlerine, Türk boylarının yaşayış biçime, geleneklerine, kültürlerine ve dillerine de yer vermiştir. Türkçe için önemli bir kaynak olan eser, döneminin özelliğine göre incelendiğinde yetkin bir yapıt durumundadır. *Dîvânü Lugâti't-Türk* Türkçenin kurallarını belirleyip bu kuralların dilin öğretimi amacıyla yazılmış ilk yetkin eserdir. Bu eserde Kaşgarlı Mahmut, Araplara birçok bakımdan zengin bir özellik taşıyan Türkçeyi öğretmeyi amaçlamıştır. 8624 kelime bulunan *Dîvânü Lugâti't-Türk*, Bağdat'ta Arap alfabesiyle yazılmıştır. Dil öğretimi açısından oldukça önemli olan *Dîvânü Lugâti't-Türk*; Türkçenin önemini ve zenginliğini ortaya koyan, Araplara Türkçe öğretmeyi amaç edinen değerli bir eser kabul edilir (Karakuş, 2006).

Günümüzde ise Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi hususunda yürütülen çalışmaları başta üniversite rektörlüklerine bağlı TÖMER kurumları ve Yunus Emre Enstitüsü yürütmektedir. Bu kurumların öğreticileri ve yine bu kurumların yayınladığı kaynaklar Türkçe öğretiminde esas oluşturmaktadır. Son yıllarda Türkçeye olan ilgi giderek artmaktadır. Özellikle ülkemize yükseköğrenim için gelen öğrencilerin sayısı her geçen yıl artmaktadır. Bu artışa istinaden Türkçe öğretimine verilen değer artmakta ve Türkçe öğretiminde yeni yaklaşımlar benimsenmektedir. Eğitim sistemlerinin çoğunda dil bilgisini öğretmenin dil öğretimi için yeterli olduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla dil öğretimi uzun yıllar dilin soyut kurallarıyla verilmeye çalışılmıştır. Ancak bu yaklaşım dil öğretimini zorlaştırmıştır. Akyüz (2009), Kaşgarlı Mahmut'un eserinde dil öğretimi konusunda başarılı bir yöntem izlediğini belirterek yöntemin özellikleri şu şekilde sıralamıştır:

- A. Her zaman yalnız kural verme değil, başlarda birçok örnekten hareket edip sezdirerek kurala ulaşmayı benimsemiş ve bugün uygulanan yabancı dil öğretiminde yer alan bir yöntemi uygulamıştır.
- B. Dil öğrenmede örneklerin, metinlerin önemini anlamış, örneklerini günlük hayattan, atasözlerinden, deyimlerden ve şairlerden derlemiştir.
- C. Dil öğretirken Türk kültürünü de tanıtmaya amacı gütmüş, bu konuya önem vermiştir.
- D. Dil öğretiminde tekrarı önemsemiş, önceden geçen bir kuralı gerektiğinde hatırlatmaktan geri kalmamıştır.
- E. Bu yöntemleri uygulayarak en uygun yöntemi buluncaya kadar çok uğraş veren yazar, iki yıl içinde eserini üç kez yazmasına rağmen beğenmemiş, eseri dördüncü kez yazma yoluna gitmiştir.

Kaşgarlı Mahmut; günümüzde uygulanan çağdaş yöntemleri yıllar önce uygulamış olsa dahi günümüzde yabancı dil eğitiminde kurallar başta verilerek o kuralı ezberletme yöntemi hala daha geçerliliğini korumaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğreticileri ve yabancılarla Türkçe öğretimi için oluşturulan kaynakların çoğunda birkaç yıl öncesine kadar metni kurala göre uyarlama işi yapılmış, bu görüş son zamanlarda değişmeye başlamıştır. Fakat yabancı dil öğrenmek dilbilgisi bilmek değil, iletişim becerisine de sahip olmaktır. İletişim becerisi kazanabilmek için hedef dilin kültürü ve geçmişi hakkında bilgi sahibi olunması gerekir. Bu yüzden, yabancı dil eğitiminde kültür göz ardı edilmemelidir (Bölükbaş & Keskin, 2010).

Kültür Latince bir kelimedir ve toprağı ürün için hazır hale getirme anlamı taşımaktadır. Cumhuriyet döneminde belli bir dönem kültür yerine 'ekin' kelimesi kullanılmıştır. Bu kelimenin yeterince benimsenmemesinden dolayı ekin kelimesinin kullanımı bırakılmıştır. Kültür, insanı diğer canlılardan ayıran, insana has bir yapı taşımaktadır. İnsanlar tarafından ve insanlar arasında paylaşılan ve geleceğe aktarılan semboller sistemine kültür denilir (Erdentuğ, 1986). Abadan (1956) 'a göre kültür kavramı ise; tabiatın insan eliyle işlenmesinden ziyade insanın ahlaki, sosyal, teknik ve entelektüel bilgi ve becerilerinin geliştirilmesi demektir. Bu tanımlardan hareketle kültür için bir toplumun oluşturduğu ve oluşmasında o toplumun tüm özelliklerini barındıran, canlılardan sadece insana özgü olan bir kavramdır demek uygun olacaktır. Kültürün en temel aktarıcısı ise dildir. Sözlü ve yazılı kültür ürünleri sonraki zamanlara dil yardımıyla aktarılmıştır. Sonraki nesiller dillerini öğrenince aynı zamanda atalarından kalan karakteristik yaşam biçimlerini, içinde yaşadıkları toplumun kendine has özelliklerini öğrenmiş olurlar. Bir milletin tarihten başlayarak günümüze kadar gelen yaşam biçimlerinin özünü oluşturan kültür, söz ve yazı ile bugünlere ulaşmıştır ve dil sayesinde gelecek nesillere ulaşacaktır. Kültür bir milletin geleneklerinin, yaşam biçimlerinin yani tarihinin günümüze ulaşmış belgesidir denilebilir (Göçer,2012). Şüphesiz deyimlerde içinde bulunduğu toplumun yaşayış biçiminden etkilenecek meydana gelmiş söz kalıplarıdır. Bu nedenle deyimleri kültürün dışında tutmak doğru değildir.

Dil öğretiminde gramer konularının öğretiminin yanı sıra kültür öğretiminin de yeri büyüktür. Dil öğretimi sadece dil bilgisi anlamında algılanmamalı dil öğretirken öğrenilen dili kullanan ulusun tüm özellikleri göz önünde bulundurulmalıdır. Bu konuda Çangal (2012), yabancı dil öğrenen kişinin o dilin örf ve âdetleri de öğrendiğini, Türkçe öğreticilerinin hangi yöntemi kullanırsa kullansın öğrenciye dilin yapı unsurlarının yanında kültür unsurlarını da sunması gerektiğini; dildeki destanların, efsaneler, masallar ve o dile ait folklor unsurlarının kültürün taşıyıcıları olduğunu, dil öğretiminde seviye ve hedefe uyacak şekilde bu eserlerden yararlanmanın öğretimi daha verimli yapacağını savunmuştur. Yabancı ülkelerde yaşayan insanların, farklı kültür öğrenme isteği ve küreselleşme nedeniyle başka dillere karşı ilgisi artmıştır. Farklı nedenlerle farklı ülkelere gidip o ülkenin dilini öğrenen yabancı ülke vatandaşları, sadece o ülkenin dilini değil aynı zamanda kültürünü, değerlerini, düşünce yapılarını da öğrenirler. O kültürle kendi kültürleri arasında bağ kurmaya ve öğrendiği dilin kültürünün kendi ülkelerindeki temsilciliğini yapmaya başlarlar. Bölükbaş ve Keskin (2010) "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Metinlerin Kültür Aktarımındaki İşlevi" adlı makalesinde; "Yabancı dil öğrenmek, bir dünyayı, yabancı bir kültürü de anlamak demektir." demişlerdir. Yabancı dil öğrenimini, yabancı dil öğrenen öğrencinin ana dili yanında başka bir kültürle ve bu kültüre ait olan dille tanışması olarak tanımlamak mümkündür. Fakat yeni bir kültür ve dille tanışma aşamasında bazı sorunların meydana gelmesi tabii karşılanmalıdır. Yabancı dil öğrencileri başlangıçta kendilerine psikolojik bir engel oluşturur ve öğrenci, bazı zamanlarda da bu yüzden hedef dili öğrenemeyeceği düşüncesine kapılır. Bundan dolayı, kişiye yeni bir dil öğretirken

sıkıcılıktan ve zorlamadan kaçınılmalıdır. Bu aşamada yeni dil öğreten uzmanlara görev düşer. Kitapların hiç biri yabancı dil öğretiminde tek başına yeterliliğe sahip değildir (Barın, 2004). Bu nedenle yabancılara Türkçe öğretirken yabancıların ilgi duyacağı ve Türkçe öğrenmeye karşı onları güdülendirici bazı kaynak ve materyaller kullanılmalıdır.

Er, Biçer ve Bozkırlı (2012) bu konuda; yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin sorunlarının çözülmesi gerektiğini, yabancı dil öğretiminde materyallerin önemini, yazılı ve görsel materyallerin kültür taşıyıcısı özelliklerinin olduklarını söylemiş; bundan dolayı yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için kullanılacak ders kitaplarının Türk kültürünü anlatacak özellikte hazırlanmasını, bu sayede öğrencilerin Türkçeyi eğlenceli ve akılda kalıcı bir şekilde öğrenmelerinin daha kolay olacağını savunmuştur. Türkler ve Türkçe için kelime gruplarının önemli olduğunu göz önünde bulunduracak olursak; kültür öğelerinin, yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilere katkı sağlayacağı inkâr edilemez bir nitelik taşır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde metinler büyük fayda sağlamaktadır. Metin sunma, yazılı anlatımı geliştirmede en sık başvurulan öğretim yollarından biridir. Kültür aktarımı için öğrencilere kültürü yansıtan metinlerin materyal olarak verilmesiyle, öğrencide öğreneceği dil hakkında bilgi oluşacaktır. Bahsi geçen metinler, öğrenciyi yazma ve o dili öğrenme konusunda da isteklendirecektir. Öğrendiği dilin kalıp sözleriyle bu sözlerin ortaya çıkışını öğrenen ve söz gruplarının anlamlarını bilen öğrenciler, öğrenmek istediği dili oluşturulan kültürel metinler sayesinde daha kolay öğrenebilir. Bu nedenle kültür unsurlarının yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde önemli bir yer tuttuğu söylenebilir.

Yabancılara deyim öğretimi hakkında yapılmış az sayıda araştırma bulunmaktadır. Bu araştırmalar incelendiğinde; Akpınar'ın (2010) Gazi Üniversitesi bünyesinde yaptığı "Deyim ve atasözlerinin yabancılara Türkçe öğretiminde kullanımı üzerine bir araştırma" adlı çalışmada diğer dillerde deyimlerin etkililiği incelenmiş Türkçe 'de denenebilecek atasözü ve deyimler önerilmiştir. Güneş'in (2008) "Deyim öğretiminin İtalyanca çeviri dersinde metinleri anlamaya etkisi" adlı çalışmasında ise metin içinde yer alan İtalyanca deyimlerin öğretimi ne derecede etkilediği tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu çalışmada ise yabancı dil olarak Türkçe öğrenen C1 seviyesindeki öğrencilere deyim öğretiminin hikâyeli olarak mı yoksa sözlük anlamıyla mı öğretiminin daha etkili olduğunu tespit etmek için yapılmıştır. C1 seviyesi; bütün seviyeleri kapsamaması, bu seviyede deyimlere daha fazla yer verilmesi bakımından seçilmiştir. Araştırma Türkçe deyimlerin ortaya çıkış hikâyelerinin sıklık listelerine göre düzenlenmesi ve farklı etkinlik türleriyle ölçme değerlendirme yapılması bakımından önemlidir. Daha önceden öğrencilere deyim öğretiminin hikâyeli olarak mı yoksa sözlük anlamıyla mı öğretiminin daha etkili olduğuna yönelik araştırma olmaması araştırmayı özgün kılmaktadır.

2. Yöntem

2.1. Çalışma Grubu

Bu çalışmada nitel araştırma modelinin eylem araştırması deseni kullanılmıştır. 1900'lü yılların sonuna doğru nicel araştırma yöntemin bazı olguları açıklama konusunda yetmemesiyle geliştirilen ve yaygınlaşan bu yöntem; sosyal ve fiziksel gerçekliği ayırmaktadır. Nitel araştırma yöntemi kapsamında kişi davranışlarının sadece esnek ve bütüncül bir yaklaşımla araştırılabileceği savunulur. Nitel araştırmada, araştırmaya katılan bireylerin görüş ve deneyimleri önemlidir (Kırcaali ve İftar, 1999; 6). Bu yöntem; algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yöneliktir ve doküman analizi, gözlem, görüşme gibi veri toplama yollarını kullanır (Yıldırım ve Şimşek, 2005; 19). Bu yöntemin amacı; bireylerin sosyal dünyalarını nasıl oluşturduğunu anlamak ve içinde yaşadığı sosyal dünyayı algılama biçimini yorumlamaya çalışmaktır. Nicel

araştırma; “Ne miktarda?, Ne kadar?, Hangi sıklıkta?” sorularını sorarken nitel araştırma; “Ne?, Niçin?, Nasıl?” gibi soruların yanıtını aramaktadır (Kurt, 2013). Bu desen araştırmaya uygun olduğu ve zaman bakımından ekonomik olduğu için tercih edilmiştir.

2.2. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri kaynağını Uşak Üniversitesi TÖMER’de yabancı dil olarak Türkçe öğrenen bireylerin değerlendirmesini yapmak amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan deyim hikâyeleri, öntest ve sontest oluşturmaktadır.

2.3. Verilerin Analizi

Uzman görüşüyle belirlenen 20 adet deyim için öntest ve sontest uygulanmıştır. Kontrol grubuna bu deyimler anlamları ile verilirken deney grubuna deyimlerin ortaya çıkış hikâyelerinin C1 seviyesine göre düzenlenmiş metinleri ve deyimlerin anlamı ile öğretim yapılmıştır. Öğrencilerden öntest ve sontestteki sorulara doğru cevap verenler “1”, yanlış cevap verenler ise “0” olarak puanlanmıştır. Araştırma sonucunda deney ve kontrol gruplarının öntest ve sontest puanları karşılaştırılarak; değişim, cinsiyete ve ülkelere göre farklılıklar belirlenmiştir. Öntest de kontrol ve deney grubunu oluşturan her bir öğrencinin, 20 adet deyimini bilip bilmediği sorgulanmıştır. Uygulama aşamasında deney grubuna deyimler hikâyeleriyle verilip tanımlanırken kontrol grubuna deyimler sadece sözlük anlamıyla verilmiştir. Uygulama aşamasında öğretilen deyimlerin pekiştirilmesi amacıyla her deyim için birer soru olmak üzere 20 soru sorulmuştur. Sontest de ise her bir deyim için ne derecede öğrenildiğini anlamak için deyimler test içerisinde 3'er kez sorulmuştur olmak üzere toplam 60 soru sorulmuştur. Sontestte her deyim için sorulan üçer sorudan; en az ikisini doğru cevaplayan öğrencinin o deyimini doğru bildiği kabul edilirken, en az iki soruyu yanlış cevaplayan öğrencinin ise o deyimini yanlış bildiği kabul edilmiştir.

3. Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde araştırmada uygulana testlerin analizi yapılarak değişimler tablolarda verilmiştir.

Tablo 1. Ülkelere göre öntest ve sontest ortalamaları ve ülkelere göre değişim

Ülke	Kişi Sayısı	Öntest ortalaması	Sontest ortalaması	Değişim
Türkmenistan	7	9	18	9
Suriye	4	7,2	19,7	12,5
Somali	3	5,3	17	11,7
Kazakistan	1	7	18	11
İran	2	2,5	19	16,5
Yemen	1	3	15	12
Afganistan	3	6	14,6	7,4
Gine	2	3	19,5	16,5
Ürdün	2	4	16	12
Cibuti	1	14	18	4
Filistin	1	2	10	8
Mısır	1	0	9	9
Azerbaycan	1	6	10	4
Endonezya	1	6	20	14

Tablo 1. incelendiğinde en büyük değişimin Gine ve İran uyruklu öğrencilerde olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Öntest Puanlarının Gruplara Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort.	Ss	p
Öntest Başarı Puanı Toplam	Deney	15	5,866	3,758	.00
	Kontrol	15	6,200	4,753	

Tablo 2’de, deney ve kontrol gruplarındaki katılımcıların öntest sonucunda birbirine benzer puan aldıkları, uygulama yapılmadan öncesinde eşit bilgiye ve yeterliliğe sahip oldukları görülmektedir. Tablodan hareketle kontrol grubundaki öğrencilerin deyimlerle ilgili daha fazla bilgiye sahip olduğunu söylemek mümkündür. Fark olarak bakıldığında iki grup arasında anlamlı fark olduğu ($p < .05$) görülmektedir.

Tablo 3. Sontest Puanlarının Gruplara Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	p
Sontest Başarı Puanı Toplam	Deney	15	18,460	1,919	.00
	Kontrol	15	15,866	3,907	

Tablo 3’te, deney ve kontrol gruplarındaki katılımcıların sontest sonucunda hikayeli deyim öğretimi yapılan deney grubunun kontrol grubundan ortalama olarak daha fazla puan aldığı görülmektedir. Bu sonuçlara göre uygulama sonucunda; deney grubu puanını %315 arttırırken, kontrol grubu ise puanını %255 arttırmıştır.

Tablo 4. Öntest ve Sontest Puanları Arasındaki Değişimin Gruplara Göre Ortalamaları

	Grup	N	Fark Ortalaması
Değişim	Deney	15	12,6
	Kontrol	15	9,66

Bu tablo dikkate alındığında hikâyeli deyimlerin öğretildiği deney grubu, deyimleri sadece anlamıyla öğrenen kontrol grubuna göre %25 daha fazla gelişim gösterdiğini söylemek mümkündür.

Tablo 5. Öntest Puanlarının Cinsiyete Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	p
Öntest Başarı Puanı Toplam	Kız	10	5,30	4,473	$P > .05$
	Erkek	20	6,40	4,259	

Tablo 5’te öntest sonucunda erkeklerin ortalaması 6,40 iken kızların ortalaması 5,30’dur. Bu sonuçlara göre erkeklerin uygulama öncesinde daha fazla deyim bilgisine sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 6. Sontest Puanlarının Cinsiyete Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	P
Sontest Başarı Puanı Toplam	Kız	10	17,50	3,719	$P > .05$
	Erkek	20	17,00	3,265	

Tablo 6'da sontest sonucunda kızların 17,50 ortalama ile erkeklerden daha fazla ortalamaya sahip olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 7. Öntest ve Sontest Puanları Arasındaki Değişimin Cinsiyete Göre Değişimi

Grup	N	Fark Ortalaması	
Değişim	Kız	10	12,2
	Erkek	20	10,45

Tablo 7'de cinsiyete göre değişim durumuna bakıldığında kızların erkeklerden %15 daha fazla değişim gösterdiğini söylemek mümkündür.

3.1. Deney Grubunda Sorulara Verilen Yanıtlardaki Değişimlere İlişkin Bulgular

Tablo 8. Soru 1 Öntest ve Sontest Dağılımları

Soru		Ölçüm		Toplam
		Öntest	Sontest	
Doğru	Sayı	8	14	22
	Yüzde	%53,33	%93,33	%73,33
Yanlış	Sayı	7	1	8
	Yüzde	%46,66	%6,66	%26,66
Toplam	Sayı	15	15	30
	Yüzde	%100	%100	%100

Öntestte öğrencilerin 8'i (%53,33) eli kulağında deyimini bildiğini söyleyip anlamını yazmıştır. Öntestte öğrencilerin 7'si (%46,66) yanlış; sontestte 14'ünün (%93,33) eli kulağında deyimine doğru, 1'inin (%6,66) ise yanlış yanıt verdikleri görülmektedir.

Tablo 9. Soru 2 Öntest ve Sontest Dağılımları

Soru		Ölçüm		Toplam
		Öntest	Sontest	
Doğru	Sayı	1	15	16
	Yüzde	%6,66	%100	%53,33
Yanlış	Sayı	14	0	14
	Yüzde	%93,33	%0	%46,33
Toplam	Sayı	15	15	30
	Yüzde	%100	%100	%100

Öntestte öğrencilerin 1'i (%6,66) Dimyat'a pirince giderken evdeki bulgurdan olmak deyimini bildiğini söyleyip anlamını yazmıştır. Öntestte öğrencilerin 14'ü (%93,33) yanlış; sontestte öğrencilerin hepsi Dimyat'a pirince giderken evdeki bulgurdan olmak deyimine doğru yanıt vermiştir.

Tablo 10. Soru 3 Öntest ve Sontest Dağılımları

Soru		Ölçüm		Toplam
		Öntest	Sontest	
Doğru	Sayı	10	15	25
	Yüzde	%66,66	%100	%83,33
Yanlış	Sayı	5	0	5
	Yüzde	%33,33	%0	%16,66
Toplam	Sayı	15	15	30
	Yüzde	%100	%100	%100

Öntestte öğrencilerin 10'u (%66,66) ateş pahası deyimini bildiğini söyleyip anlamını yazmıştır. Öntestte öğrencilerin 5'i (%33,33) yanlış; sontestte 15'inin (%100) ateş pahası deyimine doğru yanıt verdikleri görülmektedir.

Tablo 11. Soru 4 Öntest ve Sontest Dağılımları

Soru	Ölçüm		Sontest	Toplam
	Öntest			
Doğru	Sayı	4	15	19
	Yüzde	%26,66	%100	%63,33
Yanlış	Sayı	11	0	11
	Yüzde	%73,33	%0	%36,66
Toplam	Sayı	15	15	30
	Yüzde	%100	%100	%100

Öntestte öğrencilerin 4'ü (%26,66) eşek sudan gelinceye kadar dövme deyimini bildiğini söyleyip anlamını yazmıştır. Öntestte öğrencilerin 11'i (%73,33) yanlış; sontestte 15'inin (%100) eşek sudan gelinceye kadar dövme deyimine doğru yanıt verdikleri görülmektedir.

Tablo 12. Soru 5 Öntest ve Sontest Dağılımları

Soru	Ölçüm		Sontest	Toplam
	Öntest			
Doğru	Sayı	3	13	16
	Yüzde	%20	%86,66	%53,33
Yanlış	Sayı	12	2	14
	Yüzde	%80	%13,33	%46,66
Toplam	Sayı	15	15	30
	Yüzde	%100	%100	%100

Öntestte öğrencilerin 3'ü (%20) parayı veren düdüğü çalar deyimini bildiğini söyleyip anlamını yazmıştır. Öntestte öğrencilerin 12'si (%80) yanlış; sontestte 13'ünün (%86,66) parayı veren düdüğü çalar deyimine doğru, 2'sinin (%13,33) ise yanlış yanıt verdiği görülmektedir.

Tablo 13. Soru 6 Öntest ve Sontest Dağılımları

Soru	Ölçüm		Sontest	Toplam
	Öntest			
Doğru	Sayı	1	14	15
	Yüzde	%6,66	%93,33	%50
Yanlış	Sayı	14	1	15
	Yüzde	%93,33	%6,66	%50
Toplam	Sayı	15	15	30
	Yüzde	%100	%100	%100

Öntestte öğrencilerin 1'i (%6,66) çil yavrusu gibi dağılmak deyimini bildiğini söyleyip anlamını yazmıştır. Öntestte öğrencilerin 14'ü (%93,33) yanlış; sontestte 14'ünün (%93,33) parayı veren düdüğü çalar deyimine doğru, 1'inin (%6,66) ise yanlış yanıt verdiği görülmektedir.

Tablo 14. Soru 7 Öntest ve Sontest Dağılımları

Soru		Ölçüm		Toplam
		Öntest	Sontest	
Doğru	Sayı	0	11	11
	Yüzde	%0	%73,33	%36,66
Yanlış	Sayı	15	4	19
	Yüzde	%100	%26,66	%63,33
Toplam	Sayı	15	15	30
	Yüzde	%100	%100	%100

Öntestte öğrencilerin hiç birinin ipe un sermek deyimini bilmediği; sontestte 11'inin (%73,33) ipe un sermek deyimine doğru, 4'ünün (%26,66) ise yanlış yanıt verdiği görülmektedir.

Tablo 15. Soru 8 Öntest ve Sontest Dağılımları

Soru		Ölçüm		Toplam
		Öntest	Sontest	
Doğru	Sayı	4	12	16
	Yüzde	%26,66	%80	%53,33
Yanlış	Sayı	11	3	14
	Yüzde	%73,33	%20	%46,66
Toplam	Sayı	15	15	30
	Yüzde	%100	%100	%100

Öntestte öğrencilerin 4'ü (%26,66) lafla peynir gemisi yürümez deyimini bildiğini söyleyip anlamını yazmıştır. Öntestte öğrencilerin 11'i (%73,33) yanlış; sontestte 12'sinin (%80) lafla peynir gemisi yürümez deyimine doğru, 3'ünün (%20) ise yanlış yanıt verdiği görülmektedir.

Tablo 16. Soru 9 Öntest ve Sontest Dağılımları

Soru		Ölçüm		Toplam
		Öntest	Sontest	
Doğru	Sayı	10	14	24
	Yüzde	%66,66	%93,33	%80
Yanlış	Sayı	5	1	6
	Yüzde	%33,33	%6,66	%20
Toplam	Sayı	15	15	30
	Yüzde	%100	%100	%100

Öntestte öğrencilerin 10'u (%66,66) püf noktası deyimini bildiğini söyleyip anlamını yazmıştır. Öntestte öğrencilerin 5'i (%33,33) yanlış; sontestte 14'ünün (%93,33) püf noktası deyimine doğru, 1'inin (%6,66) ise yanlış yanıt verdiği görülmektedir.

Tablo 17. Soru 10 Öntest ve Sontest Dağılımları

Soru		Ölçüm		Toplam
		Öntest	Sontest	
Doğru	Sayı	10	15	25
	Yüzde	%66,66	%100	%83,33
Yanlış	Sayı	5	0	5
	Yüzde	%33,33	%0	%16,66
Toplam	Sayı	15	15	30
	Yüzde	%100	%100	%100

Öntestte öğrencilerin 10'u (%66,66) hapyı yutmak deyimini bildiğini söyleyip anlamını yazmıştır. Öntestte öğrencilerin 5'i (%33,33) yanlış; sontestte ise tüm öğrencilerin hapyı yutmak deyimine doğru yanıt verdiği görülmektedir.

Tablo 18. Soru 11 Öntest ve Sontest Dağılımları

Soru	Ölçüm		Toplam
	Öntest	Sontest	
Doğru	Sayı	4	15
	Yüzde	%26,66	%100
Yanlış	Sayı	11	0
	Yüzde	%73,33	%0
Toplam	Sayı	15	15
	Yüzde	%100	%100

Öntestte öğrencilerin 4'ü (%26,66) kaş yaparken göz çıkarmak deyimini bildiğini söyleyip anlamını yazmıştır. Öntestte öğrencilerin 11'i (%73,33) yanlış; sontestte ise tüm öğrencilerin kaş yaparken göz çıkarmak deyimine doğru yanıt verdiği görülmektedir.

Tablo 19. Soru 12 Öntest ve Sontest Dağılımları

Soru	Ölçüm		Toplam
	Öntest	Sontest	
Doğru	Sayı	6	15
	Yüzde	%40	%100
Yanlış	Sayı	9	0
	Yüzde	%60	%0
Toplam	Sayı	15	15
	Yüzde	%100	%100

Öntestte öğrencilerin 6'sı (%40) atı alan Üsküdar'ı geçti deyimini bildiğini söyleyip anlamını yazmıştır. Öntestte öğrencilerin 9'u (%60) yanlış; sontestte ise tüm öğrencilerin atı alan Üsküdar'ı geçti deyimine doğru yanıt verdiği görülmektedir.

Tablo 20. Soru 13 Öntest ve Sontest Dağılımları

Soru	Ölçüm		Toplam
	Öntest	Sontest	
Doğru	Sayı	5	14
	Yüzde	%33,33	%93,33
Yanlış	Sayı	10	1
	Yüzde	%66,66	%6,66
Toplam	Sayı	15	15
	Yüzde	%100	%100

Öntestte öğrencilerin 5'i (%33,33) keçileri kaçırmak deyimini bildiğini söyleyip anlamını yazmıştır. Öntestte öğrencilerin 10'u (%66,66) yanlış; sontestte 14'ünün (%93,33) keçileri kaçırmak deyimine doğru, 1'inin (%6,66) ise yanlış yanıt verdiği görülmektedir.

Tablo 21. Soru 14 Öntest ve Sontest Dağılımları

Soru		Ölçüm		Toplam
		Öntest	Sontest	
Doğru	Sayı	4	12	16
	Yüzde	%26,66	%80	%53,33
Yanlış	Sayı	11	3	14
	Yüzde	%73,33	%20	%46,66
Toplam	Sayı	15	15	30
	Yüzde	%100	%100	%100

Öntestte öğrencilerin 4'ü (%26,66) diş bilemek deyimini bildiğini söyleyip anlamını yazmıştır. Öntestte öğrencilerin 12'si (%80) yanlış; sontestte 12'sinin (%80) diş bilemek deyimine doğru, 3'ünün (%20) ise yanlış yanıt verdiği görülmektedir.

Tablo 22. Soru 15 Öntest ve Sontest Dağılımları

Soru		Ölçüm		Toplam
		Öntest	Sontest	
Doğru	Sayı	2	15	17
	Yüzde	%13,33	%100	%56,66
Yanlış	Sayı	13	0	13
	Yüzde	%86,66	%0	%43,33
Toplam	Sayı	15	15	30
	Yüzde	%100	%100	%100

Öntestte öğrencilerin 2'sinin (%13,33) foyası meydana çıkmak deyimini bildiğini söyleyip anlamını yazmıştır. Öntestte öğrencilerin 13'ü (%86,66) yanlış; sontestte öğrencilerin hepsinin parayı veren düdüğü çalar deyimine doğru yanıt verdiği görülmektedir.

Tablo 23. Soru 16 Öntest ve Sontest Dağılımları

Soru		Ölçüm		Toplam
		Öntest	Sontest	
Doğru	Sayı	6	13	19
	Yüzde	%40	%86,66	%63,33
Yanlış	Sayı	9	2	11
	Yüzde	%60	%13,33	%36,66
Toplam	Sayı	30	30	60
	Yüzde	%100	%100	%100

Öntestte öğrencilerin 6'sının (%40) avucunu yalamak deyimini bildiğini söyleyip anlamını yazmıştır. Öntestte öğrencilerin 9'u (%60) yanlış; sontestte 13'ünün (%86,66) avucunu yalamak deyimine doğru, 2'sinin (%13,33) ise yanlış yanıt verdiği görülmektedir.

Tablo 24. Soru 17 Öntest ve Sontest Dağılımları

Soru		Ölçüm		Toplam
		Öntest	Sontest	
Doğru	Sayı	1	13	14
	Yüzde	%6,66	%86,66	%46,66
Yanlış	Sayı	14	2	16
	Yüzde	%93,33	%13,33	%53,33
Toplam	Sayı	15	15	30
	Yüzde	%100	%100	%100

Öntestte öğrencilerin 1'inin (%6,66) Sarı Çizmeli Mehmet Ağa deyimini bildiğini söyleyip anlamını yazmıştır. Öntestte öğrencilerin 14'ü (%93,33) yanlış; sontestte 13'ünün (%86,66) Sarı Çizmeli Mehmet Ağa deyimine doğru, 2'sinin (%13,33) ise yanlış yanıt verdiği görülmektedir.

Tablo 25. Soru 18 Öntest ve Sontest Dağılımları

Soru		Ölçüm		Toplam
		Öntest	Sontest	
Doğru	Sayı	2	15	17
	Yüzde	%13,33	%100	%56,66
Yanlış	Sayı	13	0	13
	Yüzde	%86,66	%0	%43,33
Toplam	Sayı	15	15	30
	Yüzde	%100	%100	%100

Öntestte öğrencilerin 2'sinin (%13,33) gemi maymunu gibi bakmak/ oturmak deyimini bildiğini söyleyip anlamını yazmıştır. Öntestte öğrencilerin 13'ü (%86,66) yanlış; sontestte ise tüm öğrencilerin gemi maymunu gibi bakmak/ oturmak deyimine doğru yanıt verdiği görülmektedir.

Tablo 26. Soru 19 Öntest ve Sontest Dağılımları

Soru		Ölçüm		Toplam
		Öntest	Sontest	
Doğru	Sayı	3	14	17
	Yüzde	%20	%93,33	%56,66
Yanlış	Sayı	12	1	13
	Yüzde	%80	%6,66	%43,33
Toplam	Sayı	15	15	30
	Yüzde	%100	%100	%100

Öntestte öğrencilerin 3'ü (%20) ayıkla pirincin taşını deyimini bildiğini söyleyip anlamını yazmıştır. Öntestte öğrencilerin 12'si (%80) yanlış; sontestte 14'ünün (%93,33) ayıkla pirincin taşını deyimini deyimine doğru, 1'inin (%6,66) ise yanlış yanıt verdiği görülmektedir.

Tablo 27. Soru 20 Öntest ve Sontest Dağılımları

Soru		Ölçüm		Toplam
		Öntest	Sontest	
Doğru	Sayı	4	13	17
	Yüzde	%26,66	%86,66	%56,66
Yanlış	Sayı	11	2	13
	Yüzde	%73,33	%13,33	%43,33
Toplam	Sayı	15	15	30
	Yüzde	%100	%100	%100

Öntestte öğrencilerin 4'ü (%26,66) bam teline basmak deyimini bildiğini söyleyip anlamını yazmıştır. Öntestte öğrencilerin 11'i (%73,33) yanlış; sontestte 13'ünün (%86,66) bam teline basmak deyimine doğru, 2'sinin (%13,33) ise yanlış yanıt verdiği görülmektedir.

3.2. Kontrol Grubunda Sorulara Verilen Yanıtlardaki Değişimlere İlişkin Bulgular

Tablo 28. Soru 1 Öntest ve Sontest Dağılımları

Soru		Ölçüm		Toplam
		Öntest	Sontest	
Doğru	Sayı	6	13	19
	Yüzde	%40	%86,66	%63,33
Yanlış	Sayı	9	2	11
	Yüzde	%60	%13,33	%36,66
Toplam	Sayı	15	15	30
	Yüzde	%100	%100	%100

Öntestte öğrencilerin 6'sı (%40) eli kulağında deyimini bildiğini söyleyip anlamını yazmıştır. Öntestte öğrencilerin 9'u (%60) yanlış; sontestte 13'ünün (%86,66) eli kulağında deyimine doğru, 2'sinin (%13,33) ise yanlış yanıt verdiği görülmektedir.

Tablo 29. Soru 2 Öntest ve Sontest Dağılımları

Soru		Ölçüm		Toplam
		Öntest	Sontest	
Doğru	Sayı	0	9	9
	Yüzde	%0	%60	%30
Yanlış	Sayı	15	6	21
	Yüzde	%100	%40	%70
Toplam	Sayı	15	15	30
	Yüzde	%100	%100	%100

Öntestte öğrencilerin hiçbirinin Dimyat'a pirince giderken evdeki bulgurdan olmak deyimini bilmediği; sontestte 9'unun (%60) bu deyimine doğru, 6'sinin (%40) ise yanlış yanıt verdiği görülmektedir.

Tablo 30. Soru 3 Öntest ve Sontest Dağılımları

Soru		Ölçüm		Toplam
		Öntest	Sontest	
Doğru	Sayı	11	15	26
	Yüzde	%73,33	%100	%86,66
Yanlış	Sayı	4	0	4
	Yüzde	%26,66	%0	%13,33
Toplam	Sayı	15	15	30
	Yüzde	%100	%100	%100

Öntestte öğrencilerin 11'i (%73,33) ateş pahası deyimini bildiğini söyleyip anlamını yazmış, 4'ü (%26,66) ise yanlış cevap verdiği görülmektedir. Sontestte ise tüm öğrencilerin doğru yanıt verdiği görülmektedir.

Tablo 31. Soru 4 Öntest ve Sontest Dağılımları

Soru		Ölçüm		Toplam
		Öntest	Sontest	
Doğru	Sayı	5	13	18
	Yüzde	%33,33	%86,66	%60
Yanlış	Sayı	10	2	12
	Yüzde	%66,66	%13,33	%40
Toplam	Sayı	15	15	30
	Yüzde	%100	%100	%100

Öntestte öğrencilerin 5'i (%33,33) eşek sudan gelinceye kadar dövme deyimini bildiğini söyleyip anlamını yazmıştır. Öntestte öğrencilerin 10'u (%66,66) yanlış; sontestte 13'ünün (%86,66) eşek sudan gelinceye kadar dövme deyimine doğru, 2'sinin (%13,33) ise yanlış yanıt verdiği görülmektedir.

Tablo 32. Soru 5 Öntest ve Sontest Dağılımları

Soru		Ölçüm		Toplam
		Öntest	Sontest	
Doğru	Sayı	5	14	19
	Yüzde	%33,33	%93,33	%63,33
Yanlış	Sayı	10	1	11
	Yüzde	%66,66	%6,66	%36,66
Toplam	Sayı	15	15	30
	Yüzde	%100	%100	%100

Öntestte öğrencilerin 5'i (%33,33) parayı veren düdüğü çalar deyimini bildiğini söyleyip anlamını yazmıştır. Öntestte öğrencilerin 10'u (%66,66) yanlış; sontestte 14'ünün (%93,33) parayı veren düdüğü çalar deyimine doğru, 1'inin (%6,66) ise yanlış yanıt verdiği görülmektedir.

Tablo 33. Soru 6 Öntest ve Sontest Dağılımları

Soru		Ölçüm		Toplam
		Öntest	Sontest	
Doğru	Sayı	5	13	18
	Yüzde	%33,33	%86,66	%60
Yanlış	Sayı	10	2	12
	Yüzde	%66,66	%13,33	%40
Toplam	Sayı	15	15	30
	Yüzde	%100	%100	%100

Öntestte öğrencilerin 5'i (%33,33) çil yavrusu gibi dağılmak deyimini bildiğini söyleyip anlamını yazmıştır. Öntestte öğrencilerin 10'u (%66,66) yanlış; sontestte 13'ünün (%86,66) çil yavrusu gibi dağılmak deyimine doğru, 2'sinin (%13,33) ise yanlış yanıt verdiği görülmektedir.

Tablo 34. Soru 7 Öntest ve Sontest Dağılımları

Soru		Ölçüm		Toplam
		Öntest	Sontest	
Doğru	Sayı	3	12	15
	Yüzde	%20	%80	%50
Yanlış	Sayı	12	3	15
	Yüzde	%80	%20	%50
Toplam	Sayı	15	15	30
	Yüzde	%100	%100	%100

Öntestte öğrencilerin 3'ü (%20) ipe un sermek deyimini bildiğini söyleyip anlamını yazmıştır. Öntestte öğrencilerin 12'si (%80) yanlış; sontestte 12'sinin (%80) ipe un sermek deyimine doğru, 3'ünün (%20) ise yanlış yanıt verdiği görülmektedir.

Tablo 35. Soru 8 Öntest ve Sontest Dağılımları

Soru		Ölçüm		Toplam
		Öntest	Sontest	
Doğru	Sayı	3	13	16
	Yüzde	%20	%86,66	%53,33
Yanlış	Sayı	12	2	14
	Yüzde	%80	%13,33	%46,66
Toplam	Sayı	15	15	30
	Yüzde	%100	%100	%100

Öntestte öğrencilerin 3'ünün (%20) lafla peynir gemisi yürümez deyimini bildiğini söyleyip anlamını yazmıştır. Öntestte öğrencilerin 12'si (%80) yanlış; sontestte 13'ünün (%86,66) lafla peynir gemisi yürümez deyimine doğru, 2'sinin (%13,33) ise yanlış yanıt verdiği görülmektedir.

Tablo 36. Soru 9 Öntest ve Sontest Dağılımları

Soru		Ölçüm		Toplam
		Öntest	Sontest	
Doğru	Sayı	10	13	23
	Yüzde	%66,66	%86,66	%76,66
Yanlış	Sayı	5	2	7
	Yüzde	%33,33	%13,33	%23,33
Toplam	Sayı	15	15	30
	Yüzde	%100	%100	%100

Öntestte öğrencilerin 10'unun (%66,66) püf noktası deyimini bildiğini söyleyip anlamını yazmıştır. Öntestte öğrencilerin 5'i (%33,33) yanlış; sontestte 13'ünün (%86,66) püf noktası deyimine doğru, 2'sinin (%13,33) ise yanlış yanıt verdiği görülmektedir.

Tablo 37. Soru 10 Öntest ve Sontest Dağılımları

Soru		Ölçüm		Toplam
		Öntest	Sontest	
Doğru	Sayı	7	12	19
	Yüzde	%46,66	%80	%63,33
Yanlış	Sayı	8	3	11
	Yüzde	%53,33	%20	%36,66
Toplam	Sayı	15	15	30
	Yüzde	%100	%100	%100

Öntestte öğrencilerin 7'sinin (%46,66) hapı yutmak deyimini bildiğini söyleyip anlamını yazmıştır. Öntestte öğrencilerin 8'i (%53,33) yanlış; sontestte 12'sinin (%80) hapı yutmak deyimine doğru, 3'ünün (%20) ise yanlış yanıt verdiği görülmektedir.

Tablo 38. Soru 11 Öntest ve Sontest Dağılımları

Soru		Ölçüm		Toplam
		Öntest	Sontest	
Doğru	Sayı	4	10	14
	Yüzde	%26,66	%66,66	%46,66
Yanlış	Sayı	11	5	16
	Yüzde	%73,33	%33,33	%53,33
Toplam	Sayı	15	15	30
	Yüzde	%100	%100	%100

Öntestte öğrencilerin 4'ünün (%26,66) kaş yaparken göz çıkarmak deyimini bildiğini söyleyip anlamını yazmıştır. Öntestte öğrencilerin 11'i (%73,33) yanlış; sontestte 10'unun (%66,66) kaş yaparken göz çıkarmak deyimine doğru, 5'inin (%33,33) ise yanlış yanıt verdiği görülmektedir.

Tablo 39. Soru 12 Öntest ve Sontest Dağılımları

Soru		Ölçüm		Toplam
		Öntest	Sontest	
Doğru	Sayı	3	10	13
	Yüzde	%20	%66,66	%43,33
Yanlış	Sayı	12	5	17
	Yüzde	%80	%33,33	%56,33
Toplam	Sayı	15	15	30
	Yüzde	%100	%100	%100

Öntestte öğrencilerin 3'ünün (%20) atı alan Üsküdar'ı geçti deyimini bildiğini söyleyip anlamını yazmıştır. Öntestte öğrencilerin 12'si (%80) yanlış; sontestte 10'unun (%66,66) atı alan Üsküdar'ı geçti deyimine doğru, 5'inin (%33,33) ise yanlış yanıt verdiği görülmektedir.

Tablo 40. Soru 13 Öntest ve Sontest Dağılımları

Soru		Ölçüm		Toplam
		Öntest	Sontest	
Doğru	Sayı	4	13	17
	Yüzde	%26,66	%86,66	%56,66
Yanlış	Sayı	11	2	13
	Yüzde	%73,33	%13,33	%43,33
Toplam	Sayı	15	15	30
	Yüzde	%100	%100	%100

Öntestte öğrencilerin 4'ünün (%26,66) keçileri kaçırmak deyimini bildiğini söyleyip anlamını yazmıştır. Öntestte öğrencilerin 11'i (%73,33) yanlış; sontestte 13'ünün (%86,66) keçileri kaçırmak deyimine doğru, 2'sinin (%13,33) ise yanlış yanıt verdiği görülmektedir.

Tablo 41. Soru 14 Öntest ve Sontest Dağılımları

Soru		Ölçüm		Toplam
		Öntest	Sontest	
Doğru	Sayı	3	7	10
	Yüzde	%20	%46,66	%33,33
Yanlış	Sayı	12	8	20
	Yüzde	%80	%53,33	%66,66
Toplam	Sayı	15	15	30
	Yüzde	%100	%100	%100

Öntestte öğrencilerin 3'ünün (%20) dış bilemek deyimini bildiğini söyleyip anlamını yazmıştır. Öntestte öğrencilerin 12'si (%80) yanlış; sontestte 7'sinin (%46,66) dış bilemek deyimine doğru, 8'inin (%53,33) ise yanlış yanıt verdiği görülmektedir.

Tablo 42. Soru 15 Öntest ve Sontest Dağılımları

Soru		Ölçüm		Toplam
		Öntest	Sontest	
Doğru	Sayı	4	12	16
	Yüzde	%26,66	%80	%53,33
Yanlış	Sayı	11	3	14
	Yüzde	%73,33	%20	%46,66
Toplam	Sayı	15	15	30
	Yüzde	%100	%100	%100

Öntestte öğrencilerin 4'ünün (%26,66) foyası meydana çıkmak deyimini bildiğini söyleyip anlamını yazmıştır. Öntestte öğrencilerin 11'i (%73,33) yanlış; sontestte 12'sinin (%80) foyası meydana çıkmak deyimine doğru, 3'ünün (%20) ise yanlış yanıt verdiği görülmektedir.

Tablo 43. Soru 16 Öntest ve Sontest Dağılımları

Soru		Ölçüm		Toplam
		Öntest	Sontest	
Doğru	Sayı	5	14	19
	Yüzde	%33,33	%93,33	%63,33
Yanlış	Sayı	10	1	11
	Yüzde	%66,66	%6,66	%36,66
Toplam	Sayı	15	15	30
	Yüzde	%100	%100	%100

Öntestte öğrencilerin 5'inin (%33,33) avucunu yalamak deyimini bildiğini söyleyip anlamını yazmıştır. Öntestte öğrencilerin 10'u (%66,66) yanlış; sontestte 14'ünün (%93,33) avucunu yalamak deyimine doğru, 1'inin (%6) ise yanlış yanıt verdiği görülmektedir.

Tablo 44. Soru 17 Öntest ve Sontest Dağılımları

Soru		Ölçüm		Toplam
		Öntest	Sontest	
Doğru	Sayı	3	13	16
	Yüzde	%20	%86,66	%53,33
Yanlış	Sayı	12	2	14
	Yüzde	%80	%13,33	%46,66
Toplam	Sayı	15	15	30
	Yüzde	%100	%100	%100

Öntestte öğrencilerin 3'ünün (%20) Sarı Çizmeli Mehmet Ağa deyimini bildiğini söyleyip anlamını yazmıştır. Öntestte öğrencilerin 12'si (%80) yanlış; sontestte 13'ünün (%86,66) Sarı Çizmeli Mehmet Ağa deyimine doğru, 2'sinin (%13,33) ise yanlış yanıt verdiği görülmektedir.

Tablo 45. Soru 18 Öntest ve Sontest Dağılımları

Soru		Ölçüm		Toplam
		Öntest	Sontest	
Doğru	Sayı	4	14	18
	Yüzde	%26,66	%93,33	%60
Yanlış	Sayı	11	1	12
	Yüzde	%73,33	%6,66	%40
Toplam	Sayı	15	15	30
	Yüzde	%100	%100	%100

Öntestte öğrencilerin 4'ünün (%26,66) gemi maymunu gibi bakmak/ oturmak deyimini bildiğini söyleyip anlamını yazmıştır. Öntestte öğrencilerin 11'i (%73,33) yanlış; sontestte 14'ünün (%93,33) gemi maymunu gibi bakmak/ oturmak deyimine doğru, 1'inin (%6,66) ise yanlış yanıt verdiği görülmektedir.

Tablo 46. Soru 19 Öntest ve Sontest Dağılımları

Soru		Ölçüm		Toplam
		Öntest	Sontest	
Doğru	Sayı	4	8	12
	Yüzde	%26,66	%53,33	%40
Yanlış	Sayı	11	7	18
	Yüzde	%73,33	%46,66	%60
Toplam	Sayı	15	15	30
	Yüzde	%100	%100	%100

Öntestte öğrencilerin 4'ünün (%26,66) ayıkla pirincin taşını deyimini bildiğini söyleyip anlamını yazmıştır. Öntestte öğrencilerin 11'i (%73,33) yanlış; sontestte 8'inin (%53,33) ayıkla pirincin taşını deyimine doğru, 7'sinin (%46,66) ise yanlış yanıt verdiği görülmektedir.

Tablo 47. Soru 20 Öntest ve Sontest Dağılımları

Soru		Ölçüm		Toplam
		Öntest	Sontest	
Doğru	Sayı	4	10	14
	Yüzde	%26,66	%66,66	%46,66
Yanlış	Sayı	11	5	16
	Yüzde	%73,33	%33,33	%53,33
Toplam	Sayı	15	15	30
	Yüzde	%100	%100	%100

Öntestte öğrencilerin 4'ünün (%26,66) bam teline basmak deyimini bildiğini söyleyip anlamını yazmıştır. Öntestte öğrencilerin 11'i (%73,33) yanlış; sontestte 10'unun (%66,66) bam teline basmak deyimine doğru, 5'inin (%33,33) ise yanlış yanıt verdiği görülmektedir.

4. Sonuç

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen kişilerin deyimleri öğrenmekte zorluk çektiği ve Türkçe öğrenen yabancı uyruklu öğrencilerin kültür öğelerini öğrenmek için desteğe ihtiyaçları olduğu görülmektedir. Bu süreçte kültür öğeleri ve öğretim materyallerinin önemi ve bunlara olan ihtiyaç artmaktadır. Bu sebepten ortaya çıkan bu araştırmada elde edilen sonuçlar şu şekildedir:

Atagül (2016) "Yabancı Dil Olarak Türkçe Atasözü Ve Deyim Öğretiminde Film Ve Hikâye Tekniklerinin Etkililik Düzeyleri Açısından Karşılaştırılması" adlı çalışma incelendiğinde; sontestte ülkelere göre deyim öğreniminde farkı en çok "9" olarak tespit etmiştir fakat bu araştırma sonucunda Atagül'ün araştırmasındaki farktan daha fazla bir fark görülmüştür. Bunun nedeni Atagül'ün öğrencileri kıtalara yahut bölgelere ayırırken bizim öğrencileri ülke bazında ele almamızdan kaynaklı olabilir. Bunun yanında Atagül'ün araştırmasındakine benzer şekilde; cinsiyet bakımından deyim öğreniminde anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Cinsiyet bakımından benzer sonuçlara Güneş (2008) tarafından da ulaşılmıştır. Bunun nedeni olarak; araştırmanın uygulandığı grupların yaş olarak ergenlik çağını

atlatmış olması ve grupların güdülenme, istek derecesi bakımından benzer özellikte olması gösterilebilir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde incelenen araştırma ve uygulamaların eylem araştırmasından öteye geçmediği, durumun araştırılıp ortaya konulmakla yetinildiği görülmüştür. Deyimin hangi durumu anlatmak için nasıl ortaya çıktığını öğrenen öğrencilerin deyimi sadece anlamıyla öğrenen öğrencilere göre anlamlı bir farkı bulunmakta olup uygulanan araştırmanın grup ve bireysel gelişimine olumlu etki ettiği görülmüştür. Akkök (2009) tarafından yapılan “*Yabancı Dilde Deyimlerin Öğretimi*” adlı çalışmaya bakıldığında; kontrol grubundaki öğrencilerin, belli türde deyimlerin anlamını yorumlayabilirken, deney grubundaki öğrencilerin her türde deyim anlamını yorumlayabildiği görülmektedir. Aynı değişim ve farklılıklar Atagül (2016) ve Güneş’ in (2008) çalışmalarında da görülmektedir. Tüm bu araştırmalar dikkate alındığında; deyim öğretiminde oluşturulan farklı etkinlik ve materyallerin uygulandığı grupların başarısının yükseldiği ve bu materyallerin eğitimi daha etkili kıldığı görülmektedir.

Araştırma bulgularından elde edilen sonuçları kısaca toplamak gerekirse, deyim öğretimi uygulamasının öğrencilerin yazılı metinlerde mecazi dili tanıma ve anlamlandırma imkanı sunduğu görülmekte olup, dil öğretimi yapılırken kültür öğelerine, özellikle bu öğelerin bulunduğu etkinlik ve materyallere daha fazla yer verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Etkili ve verimli sonuçlar elde etmek için deyim öğretimine önem verilmesi gerektiği ortaya çıkmıştır.

Yapılan bu çalışma Uşak Üniversitesi Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi ve C1 seviyesi ile sınırlı tutulmayıp, katılımcı sayısı artırılarak araştırmanın kapsamı genişletilerek tekrarlanabilir. Bu şekilde yapılacak bir araştırma sayesinde katılımcı sayısı artırılarak ülkelere göre öğrencilerin deyim bilme ve öğrenme profilleri çıkartılarak; elde edilecek sonuçlar doğrultusunda metin, etkinlik ve materyal sayısı çoğaltılabilir. Bu sayede öğretilecek olan deyimlerin sayısı artırılıp, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde ciddi bir sorun oluşturan deyimlerin öğretimi kolaylaştırılabilir. Benzer uygulamalar deyim haricinde; atasözü, özdeyiş gibi kalıp sözlere ve diğer kültür öğelerine uygulanarak kültür öğretimi bakımından avantajlar sağlanmasının önü açılabilir ve kültür öğelerinin bulunduğu metin, etkinlik, materyallerin oluşturulması sağlanabilir.

Yukarıdaki öneriler doğrultusunda hareket edilmesi durumunda; yabancılara Türkçe öğretimi daha sistematik ve daha verimli hale getirilerek, bu alanda kısıtlı olan imkânların yahut öğretimin önündeki engellerin giderilmesi sağlanacaktır.

Kaynakça

- Abadan, Y. (1956). Kültür mefhumu ve değişimi. *Yücel Mecmuası*(10), 174.
- Ağar, M. E. (2004). Türkçe öğretiminin tarihçesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*(1), 1-10.
- Akkök, E. (2009). Yabancı dilde deyimlerin öğretimi. *Dil Dergisi* (143) , 59-77 .
- Akpınar, M. (2010). Deyim ve atasözlerinin yabancılara Türkçe öğretiminde kullanımı üzerine bir araştırma. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*
- Akyüz, Y. (2009). *Türk eğitim tarihi* (15. b.). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Atagül, Y. (2016). Yabancı dil olarak Türkçe atasözü ve deyim öğretiminde film ve hikâye tekniklerinin etkililik düzeyleri açısından karşılaştırılması (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

- Barın, E. (1992). Yabancılara Türkçenin Öğretiminde Bir Metod Denemesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Barın, E. (2004). Yabancılara Türkçe öğretiminde ilkeler. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*(1), 19-30.
- Biçer, N. (2012). Hunlardan günümüze yabancılara Türkçe öğretimi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 4(1), 107-133.
- Boylu, E. (2014). Dil-kültür ilişkisi ve İran'da Türkçe öğretime etkisi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* 16 (Özel Sayı II): 19-28, 2014
- Bölükbaş, F., & Keskin, F. (2010). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metinlerin kültür aktarımındaki işlevi. *Turkish Studies*, 4(5), 221-235.
- Çangal, Ö. (2012). Yabancılara Türkçe öğretiminde kültür taşıyıcısı olarak türküler. *Gazi Üniversitesi Türkçe Araştırmaları Akademik Öğrenci Dergisi*(2), 9-20.
- Er, O., Biçer, N., & Bozkırlı, K. (2012). Yabancılara Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunların ilgili alan yazını ışığında değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 2(1), 51-69.
- Erdentuğ, A. (1986). Kültür alanı yaklaşımı. *Bellekten*, 4(196), 230.
- Ergin, M. (2019). Türk dil bilgisi. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- Göçer, A. (2009). Türkiye'de Türkçeyi yabancı dil olarak öğreten öğretmenlerin uygulamalarına yönelik nitel bir araştırma. *Dil Dergisi*(145), 28-47.
- Göçer, A. (2012). Dil-kültür ilişkisi ve etkileşimi üzerine. *Türk Dili*(729), 50-57.
- Güneş, S. (2008) Deyim öğretiminin İtalyanca çeviri dersinde metinleri anlamaya etkisi. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi. İstanbul.
- Güneş, F. (2018). Dil öğretimi ve temel dil yaklaşımları. M. Durmuş, & A. Okur içinde, *Yabancılara Türkçe Öğretimi* (s. 37). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Hengirmen, M. (1993). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi. *Dil Dergisi*(10), 5-9.
- Karakuş, İ. (2006). Atatürk dönemi eğitim sisteminde Türkçe öğretimi. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Kırcaali-İftar, G. (1999). Bilim ve araştırma. A.A. Bir,(Ed.), *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri* içinde (s.1-10). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Kurt, A.A. (Ed.). (2013). Bilimsel araştırma yöntemleri. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi. S.9
- Meskill, C. (2002). Teaching and learning in real time: media, technologies, and language acquisition. Houston.
- Varişhoğlu, B. (2013). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde birleştirilmiş iş birlikli okuma ve kompozisyon tekniğinin etkileri. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, T., & Çıfci, M. (2012). Divanü Lügati't Türk'de yer alan alet-eşya adları. *Turkish Studies*, 7(2), 1229-1249.